

Embætti
landlæknis
Directorate of Health

COVID-19 smit í starfi í heilbrigðisþjónustu

Febrúar 2020 - febrúar 2021

Nóvember 2021

Efnisyfirlit

Inngangur	2
1. COVID-19 smit í starfi á sjúkrahúsum, heilbrigðisstofnunum og heilsugæslustöðvum	3
1.1. Framkvæmd.....	3
1.2. Niðurstöður	3
3. Umræða.....	5
2. COVID-19 smit í starfi á hjúkrunarheimilum	6
2.1. Framkvæmd.....	6
2.2. Niðurstöður	6
2.3. Umræða.....	8
3. Mat embættis landlæknis.....	9
Fylgiskjal 1	10

Inngangur

Samkvæmt lögum um heilbrigðisþjónustu nr. 40/2007 og lögum um landlækni og lýðheilsu nr. 41/2007 skal landlæknir hafa reglubundið eftirlit með því að heilbrigðisþjónusta, sem veitt er hér á landi, uppfylli faglegar kröfur og ákvæði heilbrigðislöggjafar á hverjum tíma.

Með eftirlitsstarfi sínu hefur embætti landlæknis (EL) að leiðarljósi að árangursríkasta leiðin til að bæta gæði og öryggi heilbrigðisþjónustu er að efla samstarf og samráð við stjórnendur og starfsfólk heilbrigðisstofnana.

Augljóst var í COVID-19 faraldrinum að útbreidd smit starfsfólks í heilbrigðisþjónustu gætu haft víðtæk áhrif á gæði og öryggi þjónustunnar. Því var ákveðið að kalla eftir upplýsingum um COVID-19 smit meðal starfsmanna í heilbrigðisþjónustu í fyrstu, annarri og þriðju bylgju faraldursins, þ.e. frá febrúar 2020 – febrúar 2021. Beðið var upplýsingarnar eftir á þannig að ekki var um eftirlit í rauntíma að ræða.

Sérstakt eyðublað var sent til eftirfarandi aðila: Landspítala (LSH), Heilsugæslu höfuðborgarsvæðisins (HH), Heilbrigðisstofnunar Vesturlands (HVE), Heilbrigðisstofnunar Vestfjarða (HVEST), Heilbrigðisstofnunar Norðurlands (HSN), Sjúkrahússins á Akureyri (SAK), Heilbrigðisstofnunar Austurlands (HSA), Heilbrigðisstofnunar Suðurlands (HSU), Heilbrigðisstofnunar Suðurnesja (HSS), Samtaka fyrirtækja í velferðarþjónustu (SFV), Samtaka heilbrigðisfyrirtækja (SH), Reykjalundar, Vogs, Heilsustofnunar NLFÍ, Heilsugæslunnar Höfða, Heilsugæslunnar Salahverfi, Heilsugæslunnar Lágmúla, Heilsugæslunnar Urðarhvarfi og Heimahjúkrunar Reykjavíkurborgar.

Einnig var sama eyðublað sent til þeirra hjúkrunarheimila sem aðild eiga að Samtökum fyrirtækja í velferðarþjónustu, sem eru langflest hjúkrunarheimili á Íslandi.

Niðurstöður sýna að COVID-19 smit í starfi meðal starfsfólks í heilbrigðisþjónustu á tímabilinu febrúar 2020 – febrúar 2021 voru sem betur fer almennt ekki útbreidd, að undanskildum smitum er tengdust alvarlegri hópsýkingu sem varð á Landakoti haustið 2020.

Embættið þakkar hlutaðeigandi stjórnendum og starfsfólki frábært samstarf við eftirlitið í faraldrinum.

1. COVID-19 smit í starfi á sjúkrahúsum, heilbrigðisstofnunum og heilsugæslustöðvum

1.1. Framkvæmd

Kallað var eftir upplýsingum um COVID-19 smit í starfi meðal starfsmanna í heilbrigðisþjónustu í fyrstu, annarri og þriðju bylgju faraldursins. Sérstakt eyðublað (fylgiskjal 1) var sent þann 1. febrúar 2021 til eftirfarandi aðila: Landspítala (LSH), Heilsugæslu höfuðborgarsvæðisins (HH), Heilbrigðisstofnunar Vesturlands (HVE), Heilbrigðisstofnunar Vestfjarða (HVEST), Heilbrigðisstofnunar Norðurlands (HSN), Sjúkrahússins á Akureyri (SAK), Heilbrigðisstofnunar Austurlands (HSA), Heilbrigðisstofnunar Suðurlands (HSU), Heilbrigðisstofnunar Suðurnesja (HSS), Samtaka fyrirtækja í velferðarþjónustu (SFV), Samtaka heilbrigðisfyrirtækja (SH), Reykjalundar, Vogs, Heilsustofnunar NLFÍ, Heilsugæslunnar Höfða, Heilsugæslunnar Salahverfi, Heilsugæslunnar Lágmúla, Heilsugæslunnar Urðarharvi og Heimahjúkrunar Reykjavíkurborgar – alls 19 aðila. Einnig var spurt um hvort starfsfólk hefði notað viðeigandi hlífðarbúnað við störf og hvernig birgðarstaða hlífðarbúnaðar hefði verið í öllum þremur bylgjunum. Svör bárust frá 16 aðilum á tímabilinu 1.febrúar– 19. maí 2021.

1.2. Niðurstöður

Helstu niðurstöður innköllunar upplýsinganna voru þær að COVID-19 smit meðal starfsfólks komu upp í fyrstu og þriðju bylgju faraldursins, en ekki í annarri bylgju. Hlutfallsleg dreifing smita milli ólíkra fagstétta var ekki skoðuð þar sem heildarfjöldi smita var lítil.

Tafla 1 Fjöldi starfsmanna eftir stofnunum sem smituðust af COVID-19 í starfi í fyrstu bylgju (28. febrúar - 11. maí 2020).

Stofnun	Starfstétt	Fjöldi
LSH alls 42	Hjúkrunarfræðingar	18
	Læknar	5
	Sjúkraliðar	3
	Starfsfólk við umönnun (ófaglært)	13
	Aðrir	3
HH alls 1	Ritarar	1
HVE alls 1	Aðrir	1
HVEST alls 13	Hjúkrunarfræðingar	3
	Sjúkraliðar	2
	Starfsfólk við umönnun (ófaglært)	6
	Aðrir	2

HSN alls 0		0
SAk alls 0		0
HSA alls 0		0
HSU alls 1	Aðrir	1
HSS alls 0		0
Reykjalundur alls 0		0
Vogur alls 0		0
Hsg Höfða alls 0		0
Hsg Lág. alls 1	Læknar	1
Hsg Urðahvarfi alls 0		0
Velferðarsvið Rvíkur alls 0		0
Alls 59		59

Á töflunni sést að COVID-19 smit í starfi voru almennt óveruleg eða 59 á tímabilinu. Landspítali sker sig úr, en þó ekki ef miðað er við stærð hans og verkefni. Hópsmit kom upp innan HVEST sem skýrir tölur þar.

Spurt var um hvort þeir starfsmenn sem smituðust í starfi hefðu notað viðeigandi hlífðarbúnað, en í mörgum tilfellum var það óljóst þannig að ekki reyndist unnt að taka saman óyggjandi niðurstöður þar að lútandi. Einnig var spurt um birgðastöðu hlífðarbúnaðar og hún virtist almennt hafa verið góð, en olli þó áhyggjum á stundum og „rétt slapp til“ á sumum stöðum. Fram kom að birgðastaðan hefði verið lág í marslok 2020.

Tafla 2 Fjöldi starfsmanna eftir stofnunum sem smituðust af COVID-19 í starfi í þriðju bylgju (14.september 2020 – febrúar 2021).

Stofnun	Starfstétt	Fjöldi
LSH alls 106	Hjúkrunarfræðingar	27
	Læknar	8
	Sjúkraliðar	10
	Starfsfólk við umönnun (ófaglært)	24
	Aðrir	37
HH alls 0		0
HVE alls 0		0
HVEST alls 0		0
HSN alls 0		0

SAk alls 0		0
HSA alls 0		0
HSU alls 4 (t. Sólvöllum)	Hjúkrunarfræðingar	1
	Sjúkraliðar	2
	Aðrir	1
HSS alls 0		0
Reykjalundur alls 11	Hjúkrunarfræðingar	3
	Sjúkraliðar	3
	Aðrir	5
Vogur alls 1	Starfsfólk við umönnun (ófaglært)	1
Hsg Höfða alls 0		0
Hsg Lág. alls 0		0
Hsg Urðarhvarfi alls 0		0
Velferðarsvið Rvíkur alls 2	Sjúkraliði	1
	Starfsfólk við umönnun (ófaglært)	1
Alls 124		124

Á töflunni sést að COVID-19 smit í starfi voru rúmlega tvöfalt fleiri í þriðju bylgju en þeirri fyrstu. Stærstan hluta smitanna má rekja til alvarlegrar hópsýkingar, sem kom upp innan Landspítala, á Landakoti og teygði einnig anga sína á Reykjalund og hjúkrunarheimilið Sólvelli svo og HSU. Alls smituðust um 80 starfsmenn vegna þessa. Þar fyrir utan urðu flest önnur smit einnig á Landspítala, sem var viðbúið vegna stærðar hans og viðfangsefna. Smit í starfi annars staðar reyndust óveruleg.

Spurt var um hvort þeir starfsmenn sem smituðust í starfi hefðu notað viðeigandi hlífðarbúnað, en í mörgum tilfellum var það óljóst þannig að ekki reyndist unnt að taka saman óyggjandi niðurstöður þar að lútandi. Einnig var spurt um birgðastöðu hlífðarbúnaðar og hún virtist almennt hafa verið góð í þriðju bylgjunni.

3. Umræða

Niðurstöður sýna að í heild voru COVID-19 smit í starfi óveruleg ef frá eru taldar þær hópsýkingar sem upp komu á HVEST og á Landakoti. Sú síðarnefnda dreifðist einnig á Reykjalund, Sólvelli og HSU.

2. COVID-19 smit í starfi á hjúkrunarheimilum

2.1. Framkvæmd

Kallað var eftir upplýsingum frá 35 hjúkrunarheimilum (í sumum tilfellum heyra fleiri en eitt heimili undir sama rekstraðila) um COVID-19 smit í starfi og um hvort starfsfólk hefði notað viðeigandi hlífðarbúnað við störf. Einnig var aflað upplýsinga um hvernig birgðastaða hlífðarbúnaðar hefði verið í öllum þremur bylgjunum. Leitað var til Samtaka fyrirtækja í velferðarþjónustu um samstarf, en langflest hjúkrunarheimili á landinu eiga aðild að þeim samtökum og fékk embætti landlæknis aðgang að netfangalista samtakanna. Óskað var eftir sambærilegum upplýsingum og á öðrum stöðum þar sem heilbrigðisþjónusta er veitt. Svör bárust frá 31 aðila á tímabilinu 1. – 24.febrúar 2021.

2.2. Niðurstöður

Helstu niðurstöður innköllunar upplýsinganna voru þær að í fyrstu bylgju smitaðist einn starfsmaður af COVID-19 við umönnun í Seljahlíð og í annarri bylgju einn hjúkrunarfræðingur í Sóltúni. Tafla 3 sýnir smit meðal starfsmanna í þriðju bylgju faraldursins, en þá smituðust alls 10 starfsmenn.

Tafla 3 Fjöldi starfsmanna eftir hjúkrunarheimilum sem smituðust af COVID-19 í starfi í þriðju bylgju (14. september 2020 – febrúar 2021).

Hjúkrunarheimili	Starfstétt	Fjöldi	
Ás alls 0		0	
Brákarhlíð alls 0		0	
Dalbær alls 0		0	
Doplaugarstaðir alls 0		0	
Dvalarheimilið Sth. alls 0		0	
Eir alls 1	Hjúkrunarfræðingur	1	
Fellsendi alls 0		0	
Grenilundur alls 0		0	
Grund alls 0		0	
Hamrar alls 0		0	
Hjallatún alls 0		0	
Hornbrekka alls 0		0	
Hulduhlíð alls 0		0	
Hvammur alls 0		0	

Höfði alls 0		0
Jaðar alls 0		0
Kirkjuhvoll alls 0		0
Klausturhólar alls 0		0
Lundur alls 0		0
Mörk alls 0		0
Roðasalir alls 0		0
Seljahlíð alls 1	Aðrir	1
Skjól alls 0		0
Skjólgarður alls 0		0
Sólvangur alls 0		0
Sólvellir alls 8	Sjúkraliðar	1
	Starfsfólk við umönnun (ófaglært)	6
	Aðrir	1
Sóltún alls 0		0
Sundabúð alls 0		0
Sæborg alls 0		0
Uppsafir alls 0		0
Öldr. Akureyrar alls 0		0
Alls 10		10

Á töflunni sést að COVID-19 smit í starfi á 31 hjúkrunarheimili í þriðju bylgju voru einungis 10 talsins og flest tengdust hópsýkingunni á Landakoti vegna flutnings sjúklinga þaðan til Sólvalla. Spurt var um hvort þeir starfsmenn sem smituðust í starfi hefðu notað viðeigandi hlífðarbúnað, en í mörgum tilfellum var það óljóst þannig að ekki reyndist unnt að taka saman óyggjandi niðurstöður þar að lútandi. Einnig var spurt um birgðastöðu hlífðarbúnaðar og hún virtist almennt hafa verið góð í heildina, en olli þó áhyggjum á stundum í fyrstu bylgju og „rétt slapp til“ á sumum stöðum.

2.3. Umræða

Niðurstöður sýna hve COVID-19 smit í starfi voru óveruleg á hjúkrunarheimilum og er það mikil mildi þar sem íbúar þar eru í áhættuhópi. Samtals voru smitin 12 talsins á tímabilinu febrúar 2020 – febrúar 2021. Heimilin gerðu það sem í þeirra valdi stóð til að minnka hættu á smitum. Í fyrstu bylgju faraldursins hófst samstarf fulltrúa sóttvarnasviðs embættisins við samráðshóp SFV sem fólst í reglulegum rafrænum samráðsfundum og gerð skriflegra leiðbeininga um framkvæmd umönnunar í faraldri. Það samstarf hefur verið mikið og gott síðan. Í samráðshópnum áttu upphaflega sæti, auk fyrrnefndra fulltúa, fulltrúar heilbrigðisráðuneytisins, Sjúkratrygginga Íslands, velferðarsviðs Reykjavíkurborgar, Landspítala, Sjúkrahússins á Akureyri, Sambands íslenskra sveitarfélaga og almannavarnardeildar ríkislögreglustjóra. Samráðshópurinn fundaði reglulega um starfsemi hjúkrunarheimila og dagdvala í COVID-19 faraldri á rafrænum fundum með það að markmiði að finna skilvirkar leiðir til að draga úr smithættu í starfseminni. Í nóvember 2020, var boðið upp á rafræn námskeið á vegum sóttvarnalæknis um sýkingavarnir og framkvæmd sóttvarna fyrir starfsfólk hjúkrunarheimila og velferðarþjónustu í öllum landshlutum. Einnig var í nóvember stofnað sérstakt viðbragðsteymi sem hjúkrunarheimili og félagsþjónusta gátu leitað til um ráðgjöf og aðstoð og fóru sérfræðingar innan viðbragðsteymisins í nokkrar vettvangsferðir til að veita sérsniðna ráðgjöf. Í byrjun árs 2021 hófust bólusetningar íbúa á hjúkrunarheimilum og í kjölfarið bólusetning starfsfólks og eftir því sem fleiri urðu fullbólusettir og smitum í samfélaginu fór fækkandi dró úr þörfinni fyrir reglubundin fundahöld samráðshópsins og fundum var hætt. Það var mat framkvæmdastjóra SFV að sá stuðningur sem hjúkrunarheimilin fengu hjá sóttvarnasviði embættisins svo sem varðandi fræðslu og leiðbeiningar hefði skilað góðum árangri. Þá var svið eftirlits og gæða heilbrigðisþjónustu hjá embættinu í reglubundnum og farsælum samskiptum við framkvæmdastjórannt meðan á þriðju bylgju faraldursins stóð.

3. Mat embættis landlæknis

Í heild má segja að COVID-19 smit í starfi í heilbrigðisþjónustu í 1.- 3. bylgju COVID-19 faraldursins hafi verið færri en við hefði mátt búast í faraldri sem slíkum yfir svo langan tíma eða alls eitt ár. Smitin voru alls 195 og þar af voru um 80 smit sem tengdust hópsýkingunni á Landakoti. En sú sýking er talin eitt það alvarlegasta atvik sem komið hefur upp í heilbrigðisþjónustu hér á landi. Tekið skal fram að í einhverjum tilfellum var ekki hægt að segja til um með óyggjandi hætti hvort smit hafi átt sér stað í starfi eða utan þess.

Margir þættir stuðluðu að því að ástandið varð ekki verra en raun bar vitni, svo sem viðbragðsáætlanir, dugnaður og ábyrgð stjórnenda og starfsfólks í heilbrigðisþjónustu, góð staða hlífðarbúnaðar, gott skipulag og mikil samstaða auk þeirrar vinnu sem embættið og þá sérstaklega sóttvarnasvið þess lagði fram. Hægt er að nýta þá vitneskju sem skapaðist með úttektunum til framtíðar ef svipaðar aðstæður skapast síðar.

Fylgiskjal 1

Fjöldi starfsfólks sem smitaðist af COVID-19 í starfi á tímabilinu febr. 2020 - febr. 2021

Vinsamlegast fyllið út

Heiti stofnunar: _____ Dags.: _____

1. Fjöldi smita í starfi hjá starfsfólki eftir starfsstétt í fyrstu bylgju (28. feb. - 11. maí 2020)

Starfstétt	Fjöldi	Notaði starfsfólk viðeigandi hlífðarbúnað?
Hjúkrunarfræðingar		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað
Læknar		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað
Sjúkraliðar		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað
Starfsfólk við umönnun (ófaglært)		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað
Önnur starfstétt, hver _____		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað
Alls		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað

Var viðeigandi hlífðarbúnaður fyrir hendi í fyrstu bylgju?

Grænt: Nægar birgðar.

Gult: Bar á skorti á búnaði en slapp til.

Rautt: Óásættanlegur skortur á nauðsynlegum hlífðarbúnaði, sem ógnaði gæðum og öryggi.

2. Fjöldi smita í starfi hjá starfsfólki eftir starfsstétt í annarri bylgju (26.júlí – 13.sept. 2020)

Starfsstétt	Fjöldi	Notaði starfsfólk viðeigandi hlífðarbúnað?
Hjúkrunarfræðingar		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað
Læknar		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað
Sjúkraliðar		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað
Starfsfólk við umönnun (ófaglært)		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað
Önnur starfstétt, hver _____		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað
Alls		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað

Var viðeigandi hlífðarbúnaður fyrir hendi í annarri bylgju?

Grænt: Nægar birgðar.

Gult: Bar á skorti á búnaði en slapp til.

Rautt: Óásættanlegur skortur á nauðsynlegum hlífðarbúnaði, sem ógnaði gæðum og öryggi.

3. Fjöldi smita í starfi hjá starfsfólki eftir starfsstétt í þriðju bylgju (14.sept. 2020–febrúar 2021)

Starfsstétt	Fjöldi	Notaði starfsfólk viðeigandi hlífðarbúnað?
Hjúkrunarfræðingar		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað
Læknar		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað
Sjúkraliðar		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað
Starfsfólk við umönnun (ófaglært)		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað
Önnur starfstétt, hver _____		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað
Alls		Já (fjöldi) Nei (fjöldi) Ekki vitað

Grænt: Nægar birgðar.

Gult: Bar á skorti á búnaði en slapp til.

Rautt: Óásættanlegur skortur á nauðsynlegum hlífðarbúnaði, sem ógnaði gæðum og öryggi.

Annað

Eitthvað annað sem óskað er eftir að koma á framfæri?
